Ordstilling i hoved- og bisætninger

For at forstå ordstillingen i tyske bisætninger (ledsætninger) må du lære følgende to punkter:

1. Forskellen mellem personbøjede og ikke personbøjede verber

Personbøjede verber retter sig i person og tal efter subjektet (grundleddet).
Dette er tilfældet i alle præsens- og præteritumsformer:

Personbøjede i præsens (nutid): ich wohn**e**, du wohn**st**, er wohn**t**, wir wohn**en**, ihr wohn**t**, sie wohn**en**
ich bin, du bist, er ist… ich habe, du hast, er hat…

Personbøjede i præteritum (datid): ich wohn**te**, du wohn**test**, er wohn**te**…
ich war, du warst, er war… ich hatte, du hattest, er hatte…
ich ging, du ging**st**, er ging, wir ging**en**…

Ikke-personbøjede er infinitiv (navneform): wohnen (at bo)
eller perfektum participium (kort tillægsform): gewohnt (boet).
Disse kan ikke bøjes yderligere, men er en form i sig selv, uafhængig af subjektet (grundleddet).

2. Forskellen mellem hovedsætninger og bisætninger

En hovedsætning kan give mening i sig selv: *Er kommt heute Abend.*
En bisætning kan ikke stå alene: *…dass er heute Abend kommt.*
Bisætningen må have hjælp af en hovedsætning: Ich hoffe, *dass er heute Abend kommt.*
Ofte starter bisætningen med en konjunktion (bindeord). Her er nogle vigtige konjunktioner:

als:	da (dengang, da)	**dass**:	at	**während**:	mens
da:	da (om grunden)	**ob**:	om	**weil**:	fordi
damit:	for at	**obwohl**:	selv om	**wenn**:	når, hvis

Ordstillingsregel for hovedsætninger

I en tysk hovedsætning må der kun stå ét verbum oppe ved subjektet, nemlig det personbøjede verbum, der jo retter sig efter subjektet. Det står på samme plads som i en dansk sætning. Eventuelle infinitiver og perfektum participium kommer sidst i sætningen.

Eks.: Sie **kommt** übermorgen nach Kopenhagen *(kun personbøjet verbum: ordstilling som på dansk)*
Übermorgen **kommt** sie nach Kopenhagen *(kun personbøjet verbum: ordstilling som på dansk)*
Er **ist** gestern nach Rom gefahren. Vielleicht **ist** er gestern nach Rom gefahren.
(***ist*** *er personbøjet og har samme plads som på dansk, gefahren er perfektum participium og står sidst)*
Er **muss** wieder nach Oslo reisen. Leider **muss** er wieder nach Oslo reisen.
(***muss*** *er personbøjet og har samme plads som på dansk, reisen er infinitiv og står sidst)*

Ordstillingsregel for bisætninger

Alle verber står sidst i en tysk bisætning - og det personbøjede verbum helt bagest!

Eks.: Ich glaube, dass sie übermorgen nach Kopenhagen **kommt**.
Ich habe sie nicht getroffen, da sie schon gestern nach Rom gereist **ist**.
Er wollte sie in Hamburg besuchen, obwohl er sie nicht angerufen **hatte**.
Ich weiß nicht, ob er uns bald wieder besuchen **kann**.